

Afghanistan Digital Library

adl0515

<http://hdl.handle.net/2333.1/ksn02wdr>

This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

۱۵

۱۵

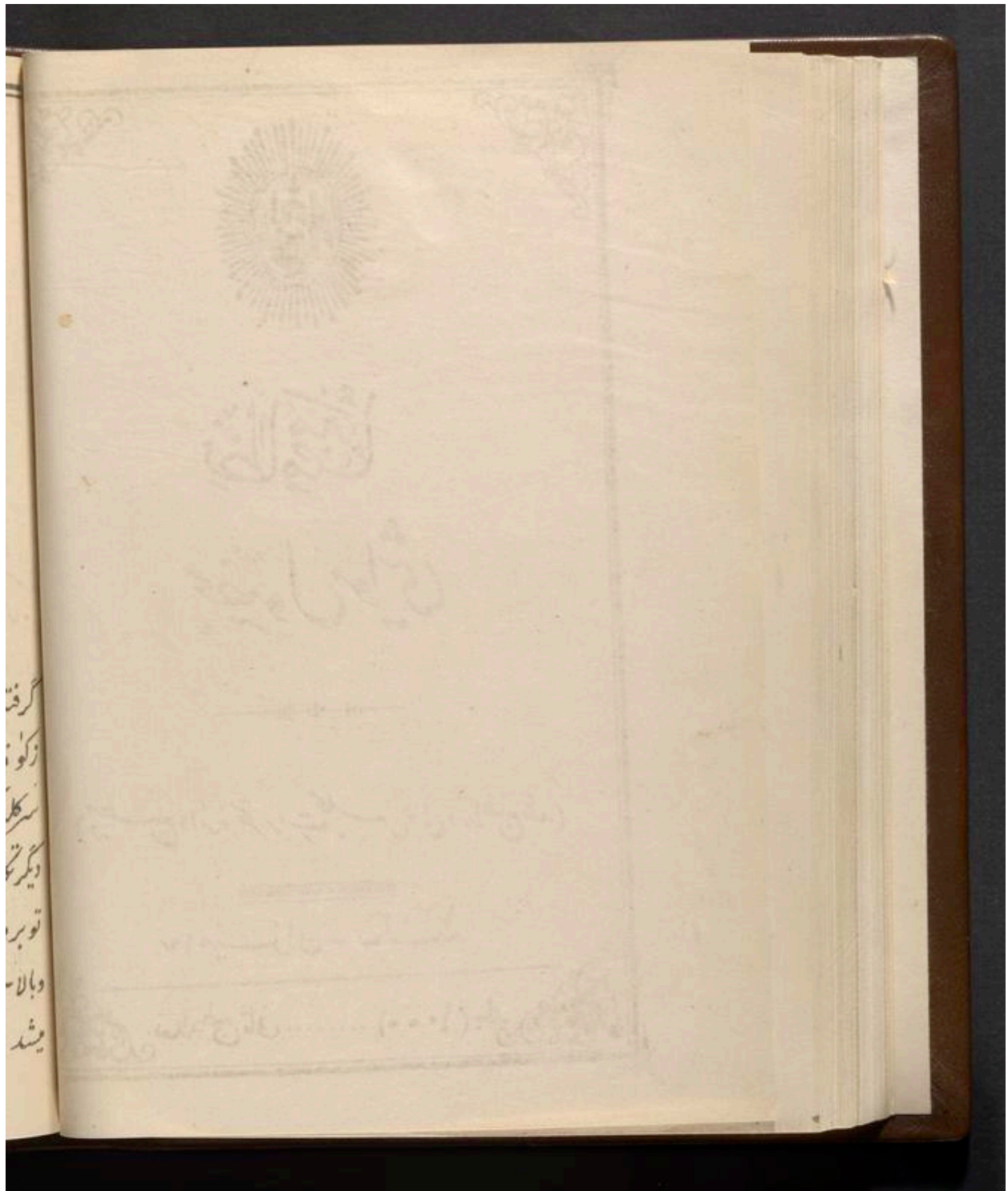
نظام‌امینا
مَحْصُولِ مَوَاشِی

(در مطبع دایره تحریرات مجلس عالی و زراطیج شد)

۱۷ می‌زان - ۱۳۰۲

تعداد طبع ثانی (۱۰۰۰) جلد

بسم الله الرحمن الرحيم

نظامنامه محصول مویشی

(مُقَدِّمَةُ)

چون در افغانستان محصول مویشی بانواع مختلف اقسام متعدد
گرفته می شد، مثلاً محصول -

زکوة، طرق، علف چر، باج سیخ، شاهی گی، تکت زکوة، سرمدگی
سرمدگی، روغن، قروت معمولی، سرکانه، چکانه، باوجود محصولات
دیگر تکالیف هم مثل حواله خرید جوال، گلیم، جل، نوار، پشم، ریشم
توبره، باسلیق، اسپ، اشتر، مرکب، که دولت بکار می داشت
وبالاسر زکوة و مال رعایا ریزش گردیده و از قرار ریزش گرفته
میشد، و نیز محصولاتی که براسر مویشی گذاشته شده بود، بالای

یک قوم بیک قرار، و بالادیکر قوم بدیکر قرار محصول کم و زیاد مقرر بود بعضی
از حکام و کارداران خدانا ترس، بلکه نوکران شخصی شان که از یکجای بدیکر جا
حرکت ینمودند و مصارف خود را باسم سیورسات و بارگیر، و سواری خود را
باسم (الو) از رعایا میگرفتند، و برای هر کدام وجوه، عامل و ضابطه علیحد
و برای تحصیل آن محصلان تعدد مقرر گردیده این قواعد باعث تکالیف و زحمت
مالداران می شد.

لغذا بنا بر اسوه عالی رعایا صادره شالانه ام همه این تکالیف و زحمت را
رفع نموده، یک محصول باسم (محصول مویشی) بالاسی تمامی مالداران
افغانستان بدون استثنای قومیت و شخصیت وضع نمودم تا مطابق
نظامنامه هذا از همه مالداران در جمیع ممالک محروسه شالانه ام محصول یک
بقسم مساوات و برابری گرفته شود، تا احدی از محصول موصوف
مرفوع القلم شده نتواند.

قاعده (۱) :- بست محصول حیوانات که از قرار ده رایک و یا ده راد
عهده براران و یا قریه داران یا قبیلواران بدون شمار
بدفاتر پادشاهی قبول دارند شده از رعایا افزوده می آید
بدون شمار میگرفتند، موقوف فرموده شد که بعد از این بدون
قواعد نظامنامه هذا محصول گرفته نشود.

(۲) — قریه داران یا قبیلہ دارانیکہ سابق ملک، کندیدار، میرنہار
ایل بیگی، ارباب، آقشال، درہر ملکیت باصطلاح قوم آن
بنامہاے متحد و مختلف یا میشدند، ازین پس برآ
اقوام کوچی باسم (قبیلہ دار) و برآ غیر قبایل کوچی (قریہ دار)
موسوم گردیدند، بنا بران تشریح دار و قبیلہ دار را لازم
کہ باتفاق علاقہ دار و وکلانیکہ در مجلس علاقہ داری از
طرف ائالی انتخاب گردیدہ اند، سیانہ جز و مواشی تعلقہ
خود را بتفصیل اسم و ولد و ساکن شخص، و نوع حیوان
و تعداد آن بقرری محال یا دیر بالیہ بدہد، و اگر شخصہ در
دادن جز و مواشی خود اطاعت نیکد بموجب قاعدہ (۱۷۱)
نظامنامہ تشکیلات اساسیہ کماکما علاقہ دار بالا دست خود
مراجعت نمودہ معاونت طلب کند.

(۳) — در جائیکہ رأسا تعلق حکام باشد تا درجہ حاکم (۳) خود حاکم
بھر قریہ دار و قبیلہ دار در شمار مال حاضر باشد، و جائیکہ
رأسا تعلق حاکم کلان حاکم اعلیٰ و نائب حکومت باشد نائب حکومت و
حکام مذکور از طرف خود شخصہ امین را مقرر میدارند کہ ہمراہ
قریہ دار و قبیلہ دار و وکیل ہاے منتخبہ ہمان محال کہ در مجلس

مشوره همان لایت و یا حکومتی اعلی و یا حکومتی کلان باشد
شمار نمایند.

(۴) — وقت شمار حیوانات در ابتدا ماه حوت الی آخر ماه ثور بنا
موسم زای مویشی همان ملکیت مقرر شد که بمیعاد مذکور
بتفصیل قاعده (۱) سیاهه ساخته بدفتر محال و یا
اداره بپسرنند.

(۵) — دفتری محال و یا مدیر مالیه سیاهه که از قریه اران و کلایگز
بدفتر و یا اداره مالیه به ترتیب قریه و جمع قریه و بتفصیل
اسامی و نوع مویشی داخل دفتر نماید تا جمع نوع حیوانات
و محصول سالانه معین باشد.

(۶) — دفتری محال و یا مدیر مالیه بقراری که جزو میگیرد بر هر فرد
محصول ده مویشی بذریعه قریه و اران قبیله و اران کتبی
محصول را روانه کند که اسامی از نوع مالدار و تعداد مویشی
و محصول سالانه خود بداند.

(۷) — چون شمار مویشی همه ساله میشود در هر سال که شمار مال
مویشی شود محصول دولت از مالدار گرفته میشود، اگر درین
سال مال محصول ده سقط شد یا مفقود گردید و یا بفروش

رسید مجری او میشود و در سال آینده البته جدید شأ
میشود .

(۸) — از دفتر محال و یا اداره مالیه نکست قریه داری بر اقریه دا
و قبیلہ دارد او میشود که اسامی محصول ده جمع قریه داری
قبیلہ داری خود را بداند .

(۹) — محصولات مال مویشی از رعایای دولت بانواع مختلف
واقسام متعدد گرفته میشود ، لهذا حال محصول مال مویشی
بقرار ذیل مقرر گردید :-

اشتر - چهار روپیه .

اسپ قاطر - دو روپیه .

گوسفند و بز - پانزده پیسہ .

کاو و گا و میش هر کدام - یک روپیه .

مرکب - یک روپیه .

(۱۰) — موعد رسانیدن محصول مویشی یک قسط مقرر گردید که
موعد قسط آن دو ماه است یعنی از ابتدا اسفند ماه
الی اخیر ماه قوس .

(۱۱) — اسامی اگر محصول مقرر را بهو عد قسط نرسانند از قراریکه

باقی بماند از باقیمانده آن ده روپیه را یا زده روپیه گرفته میشود.

(۱۲) — قریه داران و یا قبیله داران را لازم است که در (۱۵) ماه

میزان برآر عتی مالدار اطلاع بدهند که سر رشته رسانیدن وجه قسط خود را بموعدا آن بنمایند.

(۱۳) — قریه داران و یا قبیله داران محصول مال مویشی متعلقه خود را

بموعد قسط از رعیتی تحصیل داشته رسید چهاپی برای شان بدهند، هرگاه خود مالدار به ابواب جمعی قریه دار و یا قبیله دار خود تحویل خزانة نماید هم جائز است.

(۱۴) — قریه داران و قبیله داران وجه محصول را که از رعیتی مالدار

میگیرند و رسید چهاپی میدهند وجه مذکور را بموعد قسط تحویل خزانة کرده رسید حاصل دارند.

(۱۵) — قریه دار و یا قبیله دار رسید خزانة را بدفتر محال برده دفتری

محال و یا مدیر مالیة رسید خزانة را ضبط کرده براسند قریه دار و یا قبیله دار عوض رسید بدهند.

(۱۶) — دفتری محال و یا مدیر مالیة پس از انتقضا بموعد قسط

قریه داران و یا قبیله داران را خواسته حساب محصول مویشی را به ایشان نماید هر قدر که رسیده بود مجرب

باقیمانده آنرا معین کرده در ده روپیه یک روپیه دیگر بلفظ جزا
نقدی بسته و اقرو و نمایند، و از قریه دار و قبیلہ داران خاصیکه
وجه را نرسانیده اند جزو بگیرد و محصل شدید مقرر دارند
که وجه را حصول کنند.

(۱۷): — هنگامیکه محصل تحصیل مقرر شد اگر اسامی قبولدار بود وجه را
بخزانہ برسانند، اگر قبولدار نبوده بدفتر محال و یا ادارہ
مالیه حاضر گردیده بموجہ قریه دار گفتگوی خود را بنمایند
در حالیکه بقرار حسابی ثابت شود از نامبرده حصول تحصیل
بذریعہ محصل میشود، و اگر ثبوت نشد جواب باقی را قریه
و یا قبیلہ دار به ثبوت بگوید.

(۱۸): — اگر قریه دار و یا قبیلہ دار باقی را بذمہ اسامی قلمداد کرد
و محصل مقرر شد اسامی را حاضر نموده و رسید سیرید
و یا قبیلہ دار را طاهر کرد، یعنی وجه را گرفته ناقص قلمداد
کرده بود باقی وجه اسامی نقدی اسامی از قریه دار و قبیلہ
بسیست را بیست و پنج روپیه گرفته شود.

(۱۹): — اگر اسامی وجه باقی وجه اسامی نقدی را با وجود محصلی
الی موعده نوروز نرسانند دقری محال و یا مدیر مالیه حکماً

مالداری او را باندازه باقی او بفروش رسانیده
وجه محصول را محصول کرده تحویل خزانه نماید .

(۲۰) : — جزو یک قریه داران و یا قبیله داران بدفتر محال یا اداره

میدهند لازم که بسیار غور نمایند که چیز از سیاه بماند
اگر مانده بود وثانی بطه ور رسید از سه حال غالی نخواهد بود .

۱- یا قریه دار و یا قبیله دار و وکلا دست به عاقبتی

با اسامی ساخته گی کرده قلمداد کرده اند، و نیز صورت

دفتری محال یا مدیر مالیه تحقیق نماید بعد از ثبوت از

صاحب مال برد گرفته میشود، و نیز قریه دار و قبیله دار

از قریه داری و وکلا از وکالت عزل میشود اصل

محصول تحویل خزانه و نصف جریمه آن به خزانها

داوه میشود .

۲- یا از اسامی قریه دار و یا قبیله دار وجه محصول را

گرفته بدفتر سیاه به نداده و نیز صورت اسامی

از جریمه معاف است و از قریه دار و یا قبیله دار

یک برد و محصول گرفته شده از قریه داری

و قبیله داری موقوف است .

۳۰- هرگاه اسامی در وقت شمار مال خود را بنها کرده بود از شخص مذکور محصول یک بردو قسم جزا سه نقدی گرفته میشود، و از قریه دارو یا قبیله دار پنج یک اصل محصول بسبب غفلت جرم گرفته می شود.

(۲۱)- بسال اول که جزو شمار مال مویشی که قریه داران یا قبیله داران و وکلا قلمداد میکنند اگر نسبت بسال گذشته وجه محصول آن زیاده بوده صداقت شان بولت مقدس شان ظاهر گردید از وجه افزوی که بسته شود ده یک آن بطریق انعام به حسابش مجری داده میشود.

(۲۲)- جزو یک قریه داران یا قبیله داران وکلا میدهند اگر نسبت به محصول سال گذشته کسر کلی کرد از طرف حکومتی کلان، یا حکومتی اعلی یا نائب الحکومه کی بموجب عرضداشت فقری یا سر رشته دار یا مستوفی همان حکومتی کلان یا حکومتی اعلی یا نائب الحکومه کی فقری برای تقییش شمار مقرر میشود هر قدر که از شمار باقی مانده و داخل سیاهیه قلمداد قریه دار و یا قبیله دار و وکلا نگردیده باشد مطابق قاعده (۲۰) معفو است

سے شود .

(۲۳) : — اگر جمع محصول مویشی نسبت بسالکھا گذشتہ کنیزا کرد، تنجیک
دولت لازم بداند به اجرای آن مقتدر است .

(۲۴) : — حوالہ جات جل، جوال، پشتم، گوسفند، اسپ، خریداری
روغن معمولی، قروت، گلیم، نوار، سردوز، ریشم، توبرہ
باسلیق، اشتر، مرکب موقوف است، دولت کاآند
خود را بخوش رضا و قیمت روز خریداری میکند، هیچکس را
اجازہ نیست کہ بہ حوالہ چیزے بگیرد و یا جبراً خریداری کند
اگر کردہ بود و بطہور رسید بقرار نظامہ جبراً بیخند .

(۲۵) : — دقری محال یا دیر مالیتہ ہمہ سالہ صورت حساب سالیانہ
خود را بمرکز مالیتہ کہ تعلق دارد بفرستد و در تحصیل محصول
بند دولت مسئول است .

(۲۶) : — اشیائیکہ خریداری آن در ہنگام محاربہ ضرور باشد
بموجب فرمان دستخطی ہمایونی جنساً و دولت میگردد قیمت
آنرا در حین حساب مجری میدہد .

(۲۷) : — براس خدمتائے قریہ داران و علاقہ داران از محصول
محمول از چہل روپیہ پختہ یکروپیہ بحساب نامبرہ مجری

داده شود، از وجهیکه داخل جبهه آمده باشد خد متناهی
داده نمیشود.

(۲۸) — شماره مال مویشی که براساس سنسیه میشود هر مالد ار که
در هر موضع باشد سیاه به آن در همان موضع که اقامه میشود
مثلاً مالد ار فراه و پشت رود که بسته بفراه و پشت رود
و مالد ار می شاق بقطغن میرود حال از جمع فراه و پشت رود
کم شده بقطغن بسته میشود.

(۲۹) — بست قدیم که قواعد قدیمه آن بد فاطر سرکاری مانده است
از ابتدا بر اساس موقوف و شماره مویشی در هر موضع
که اقامه دارد میشود.

(۳۰) — اگر بعضی رنده دار که تعداد رنده آن از پنجاه بر سر اضافه باشد
در سنسیه در یک موضع سیاه به مویشی آن آمده باشد و در
ساکها آئینه خیال رفتن انمی بدیگر موضع داشته باشد
باید بر مدیر مالی خود اطلاع داده خط بگیرد.

(۳۱) — مالد ار که دانی بدیگر موضع میرود خط بدیریت مالی موضع بابت
خود را براساس مدیر مالی موضعیکه جدید آمده میرساند.

(۳۲) — هر مالد ار که از یک موضع بدیگر موضع بطور دانی میرود لازم که

برای مدیر مالیّه موضع سابقه خود اطلاع بدین مدیر مالیّه
موضع سابقه او برای مدیر مالیّه موضعیکه حال میسر
اطلاع دهی کند که مستحضر باشد .

(۳۳) : — هرگاه که از مدیر مالیّه خود خط رفتن دیگر موضع خود را میگوید
اگر برای مدیر مالیّه موضع جدید خود نرساند و یا خود را
در بین راه پنهان کرد بعد از دستیابی و تحقیق محصول
مواشی آن سه چند گرفته میشود .

(۳۴) : — در خصوص آنکه کارداران در بین راه جبراً میگیرند قطعاً متوجه
گردید فقط در وقتیکه کدام میده که در آن فایده عمومی باشد بنویسند
فرمان دستخطی مبارک علیحضرت بایونی حواله و اجرا خواهد شد .

(۳۵) : — چونکه زکوة امر شرعی است ، بنابراین بدانیکه مستوجب کفّه باشند
در رسانیدن آن کوشش ورزیده تمام احتیاط بکار برند .

[تشیخ مقدمه] کیسه یک مال مواشی داشته باشند هم مال
گفته میشود ، و در محصول می آید و محصول مال مواشی
از نر و ماده و خورد و کلایه و بای استثنای یکسان گرفته میشود .

چون اکثر اقوام و قبایل سمت شرقی ، و سمت جنوبی در موقع
جهاد در راه حفظ وطن ناموس افغانستان ، خدمات

قیمتدارے ایضا نموده اند، بنا بر قدر دانی و قیمت
شناسی این قبیل خدماتیکه دائماً منظور حضور من است
تا میعاد ده سال یعنی تا اخیر سنه (۱۳۱۰) شمسی در
تادیه محصول مال هواشی که بموجب نظامنامه فوق بر
عموم قبایل و عشایر افغانستان یکسان نافذ و جاری است
بصورت رعایت خاص تحقیق که در ذیل نشان داده
شده است منظور گردیده بدینموجب :-

گوسفند، بز، گدی (۵) پیسه

اسب، قاطر، یابو (۱) روپیه

اشتر (۲) روپیه

گاو، گاومیش (۱) قران

مرکب (۱) عبای

* *

*

ضمیمہ نظام منامہ محصول مال مویشی

(۱) :- اشخاصیکہ شمار مال مویشی را مینمایند در ہر یک

محصول سرخانہ بد و لت میدہند بعد از

انجام شمار مال مویشی بقرار مادہ (۳ و ۲)

نظام منامہ محصول مال مویشی سیاہیہ جز و سرخانہ

واصنافی و آسیابی و جواز تعلقہ خود را نیز میدہند .

(۲) :- محصول سرخانہ و اصنافی و آسیابی و جواز

ہر موضع بقرار بست مقرری ہمان موضع گرفتہ

مے شود .

(۳) :- دقیری محال و یا مدیر مالیہ بر طبق موادیکہ نظام منامہ

محصول مال مویشی ایضاح گردیدہ باستثنای

مادہ (۲۳ - ۲۶ - ۳۳ - ۳۴) کہ مخصوص

مال مویشی است در بارہ شمار سرخانہ

واصنافی و آسیابی و جواز مراعات واجرا

نمایند .

(۴) — کسانی که از یک موضع دیگر موضع بقسم دائمی میروند

اگر در همان موضع سرخانه مقرری داشته باشند
موافق بابت مقرری همان محلی که جدید وارد
میشود، محصول سرخانه از او گرفته شود، هرگاه
در محل وارده او محصول سرخانه مقرری
نباشد از تادیبه محصول سرخانه معاف است.

(۵) — اشخاص متفرقه که اصلاً از جمله ساکنین

قریه جاتیکه مالشان شمار میشود نباشند
در حین شمار محصول مال مواشی خود را
نقد تادیبه کنند و یا ضامن وجه بدهند
که هنگام بر رسیدن قسط محصول مال مواشی
محصول مال داری خود را برسانند.

(۶) — توضیح ماده اول قاعده (۲۰) محصول

قلم اندازی مال مواشی که برد و گرفته میشود
نصف جریمه را بجنبر انعام داده اصل
محصول بانیم چند آن تحویل خزینہ میشود.

تحریر ۲۲ محصل ۱۳۰۲

(۷) :- از گو سفند بره ز قره قلی که بواسطه بومست
کشته میشوند، محصول مال مواشی گرفته
نمی شود و معاف است .

تحریر ۹ اسفند ۱۳۰۲

ادخال و اجراء این نظامنامه را در نظامات دولتام
داراده میسندایم .

